



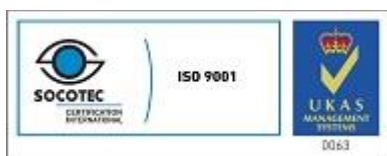
СТАНОВИЩЕ

По проект на План за действие за опазване на китоподобните бозайници в България - видовете черноморска афала (*Tursiops truncatus ponticus*), черноморска морска свиня (*Phocoena phocoena relicta*) и черноморски обикновен делфин (*Delphinus delphis ponticus*) за 2022 – 2031 г., внесен с вх. № 48-00-180/25.02.2022 г. на МОСВ

След запознаване с Плана за действие за опазване на китоподобните бозайници в България - видовете черноморска афала (*Tursiops truncatus ponticus*), черноморска морска свиня (*Phocoena phocoena relicta*) и черноморски обикновен делфин (*Delphinus delphis ponticus*) за 2022 – 2031 г., дирекция НСЗП изразява следното становище:

Представеният проект на План за действие за китоподобните бозайници е създаден в съответствие със съгласуваното *Задание за разработване на план за действие за китоподобните бозайници в България 2019-2028 г.*, утвърдено през 2018 г., като същият е изчерпателно разработен, в т.ч. формулирана основна цел и второстепенни цели, природозащитен и законов статус, биология, разпространение, състояние на популациите, екология, отглеждане на затворено, заплахи и лимитиращи фактори, предприети мерки за опазване, мониторинг и оценка на плана, времева рамка и бюджет за природозащитни дейности, като дирекцията изказва следните конкретни бележки:

1. Целият план да се прегледа и редактира финално от изпълнителя поради останали малки технически проблеми, в т.ч. размер на шрифт, форматиране, паузи и езикови неточности, които е необходимо да се отстранят;
2. Министерство на земеделието и храните/ МЗХ да се редактира навсякъде на Министерство на земеделието/ МЗ;
3. Всички източници на схеми, фигури, снимки трябва да се цитират по правилен (научен) начин (напр. на стр. 10, 14 и т.н.);
4. На стр. 1, резюме, текстът „Местообитанията на китоподобните бозайници в Черно море се използват за риболов, корабоплаване, отдих, военни учения“ да се допълни и с проучвания и/или добив на нефт и газ;
5. На стр. 3, т. 2.1. „Основание за разработване на плана“, при изброяването на международни споразумения и конвенции, да се добави и Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска конвенция);
6. На стр. 5, текстът по отношение на CBD да се промени както следва: „Конвенцията за биологичното разнообразие (CBD, 1992) представлява международен правен инструмент за опазване на биологичното разнообразие“;
7. На стр. 6 в текста „от участващите държави се изисква“, думата участващите да се замени с ратифициралите;
8. На стр. 7 в текста „заседанията на страните към ACCOBAMS (MOP)“, думата заседанията да се замени с официалните срещи;
9. Параграфът по отношение на CITES на стр. 7 да се промени както следва: „И трите вида китоподобни в Черно море са включени в Приложение II на Вашингтонската конвенция за опазване на застрашени видове чрез регулиране на търговията с тях (CITES, 1973), от



- което следва поставянето им под регулаторен режим при търговия и всяко трансгранично преминаване. По отношение на вида афала (*Tursiops truncatus*) всяка година се въвеждат нулеви експортни квоти за всички черноморски държави за екземпляри добити от Черно море за предимно търговски цели, тъй като този вид е търсен за целите на делфинариуми и аквариуми и следва да бъде защитена дивата популация. И трите вида са включени в Приложение А на Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета от 9 декември 1996 година относно защитата на видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях, който регулира търговията (в т.ч. и излагане пред публика), както и всяко движение в/до/извън ЕС.“;
10. На стр. 9 изречението относно ЗРА да се промени както следва: „В съответствие с регулярни годишни регламенти на ЕС и ДЧ, както и с разпоредбите на ЗРА, се забранява улова на калкан традиционно от 15 април за 60 дни, когато е периодът на размножаване на този стопански ценен вид“, а последните две изречения да се променят както следва: „Изключение от тази забрана е тралирането с бийм трал (министърът на земеделието, храните и горите по предложение на изпълнителния директор на ИАРА със заповед определя зони, в които е забранено използването на бийм трал), въпреки че този метод също е вреден за местообитанията на китоподобните. Изключения за ползване на дънни тралиращи и драгиращи средства могат да бъдат разрешени единствено за целите на провеждане на научни изследвания с разрешение на министъра на земеделието, храните и горите при условията и по реда на издаване на разрешителни за научноизследователски цели по чл. 40 от ЗРА.“;
 11. На стр. 11 по отношение на подвида *Delphinus delphis ponticus*, изразът „доминатния подвид“ да се замени с „номинатния подвид“ ; ако и на други места е допусната тази техническа грешка - да се замени.
 12. И за трите вида в част 4.2 Биология да се добави средна периодичност за раждане за условията на Черно море, брой малки и оцеляемост (в случай, че са налични научни данни);
 13. На стр. 18 думата „рациона“ да се замени с „хранителния спектър“, „черноморските делфини“ да се замени с „черноморските обикновени делфини“ или с „черноморските китоподобни“, в зависимост от това какво се е имало предвид в текста. Винаги да се ползва „обикновени делфини“, а не „делфини“ в местата, в които е възможна двузначност и не е изрично ясно, че се говори за всички китоподоби;
 14. На стр. 19, както и при следващите срещания, думата „пиленгас“ да се замени с „пеленгас“, тъй като първото е името на вида риба на руски език;
 15. По отношение на представените карти за разпространение на трите вида на стр. 30-36 по различни проекти, за всички карти е необходимо да има слой с усилието – нанесени трансектите със самолет или кораб, за да се илюстрират разпределенията на съответните видове спрямо какви трансекти общо са преминали;
 16. Навсякъде в текста „БГ ИИЗ“ да се замени с „българската ИИЗ“ (напр. на стр. 36);
 17. На стр. 41 по отношение на популацията на афалата да се даде и определение под линия на доверителен интервал и коефициент на вариация (при първо срещане), тъй като плана за действие не е научен труд, и използваната терминология трябва да бъде разяснена;
 18. На стр. 45 след израза „няколко кабелта“ в скоби да се уточни разстоянието и в метри или километри;
 19. На стр. 51 текста „което е свързано с периода на съешаване/чифтосване/размножаване и раждане“ да се промени на „което е свързано с периода на копулация и раждане“;
 20. На стр. 67 по отношение на делфинариума във Варна, да се напише следния текст: „Следва да се отчита и факта, че единственият действащ делфинариум във Варна към момента е морално остарял, като не отговаря на съвременните стандарти и добри практики за размери на басейни и начин на отглеждане на екземпляри“;
 21. На стр. 83 в частта военни дейности (подлежащи на управление фактори), да се включат и военните учения, както частта се разработи по-подробно, отчитайки и влиянието на войната в Украйна;
 22. На стр. 111, Действие 1.3. Приемане на нови законови разпоредби за намаляване на приулова, да се опишат и други подходящи законови разпоредби за намаляване на приулова, в допълнение на акустични отблъскващи устройства (пингъри). Да се отрази в

- точката, че използването на пингъри може да основава на нови законови стимули или разпоредби, а не както е към момента задължителни законови изменения;
23. На стр. 115 „Действие 3.8. Лабораторни изследвания и проби на терен“, заглавието да се промени на „Развитие на капацитет и прилагане на аутопсични изследвания, както и допълнителни лабораторни изследвания и проби на терен“. Мотивите и целта да се допълнят съответно с развитие на дейността във Ветеринарномедицинския факултет на Тракийския факултет-Стара Загора, с участието и на Спасителен център към СНЦ „Зелени Балкан“ на водещо национално звено за аутопсии на китоподобни бозайници. Съответно изпълнители да се допълнят и с Тракийски университет, спасителни центрове и НПО, а бюджета за дейността да се завиши с подходяща сума.
 24. На стр. 116 „Действие 3.10. Създаване на подвижна лаборатория и база за изследвания“ - препоръчваме точката да се заличи, тъй като преобладаващата част от изследвания не могат да се осъществят чрез подвижна лаборатория и препоръчваме усилията да се съсредоточат в т. 3.8. Съответно да се заличи и в бюджет/график.
 25. По отношение на *Част 9 Времева рамка и бюджет за природозащитни дейности*, колона Възможни източници на финансиране да се посочи Национално и европейско финансиране, като в бележка под линия се посочат всички възможни източници на финансиране (напр. Източници на национално финансиране: ПУДООС, национален бюджет и т.н.; Източници на европейско финансиране: LIFE, ПОС, ПМДРА, Българо-швейцарска програма за сътрудничество, Норвежки финансов механизъм и т.н.). Необходима и предпоследна нова колона преди възможни източници на финансиране „Обща сума за десет години с вкл. ДДС“. Заглавието да се промени на „Времева рамка и индикативен бюджет за природозащитни дейности“, както и на всички места в ПД да се обозначи, че бюджетът е индикативен.

По отношение на НАТУРА 2000 и ЗТ

Следва да се има предвид, че Стратегията за биоразнообразие на ЕС изисква изпълнението на правно обвързващи цели на ЕС за възстановяване на природата. Конкретни цели, свързани с 30% подобрене на благоприятното природозащитно състояние на природните местообитания и видове и възстановяване на ключови за климата екосистеми имат пряка връзка с *Плана за действие за опазване на китоподобните бозайници в България - Черноморска афала (Tursiops truncatus ponticus), Черноморска морска свиня (Phocoena phocoena relicta) и Черноморски обикновен делфин (Delphinus delphis ponticus) за 2022 – 2032*. В този смисъл, мерките идентифицирани в Плана за действие следва да се съобразят с *Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000 (НРПД)* за периода 2021-2027 г. и да са насочени към подобряване на природозащитния статус на видовете и местообитанията на видовете, като са планирани да изпълнят ангажименти на България по Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.

При определянето на обхвата на мерките, включени в НРПД е извършен детайлен анализ, както на природозащитното състояние на видове и природни местообитания, в т.ч. птици на биогеографско/национално ниво, така и на състоянието на тези целеви обекти в защитените зони от мрежата Натура 2000. В самата приоритетна рамка е представен анализ на състоянието на конкретните целеви обекти, което аргументира приоритизирането на интервенциите в контекста на постигане на целите на Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г., а именно подобряване на 30% от природните местообитания и видове, които към 2019 г. според националното докладване са в състояние различно от благоприятно. По тази причина е необходимо за изпълнението на конкретни консервационни мерки да се извърши определяне на географския обхват на мерките, включително защитени зони от Натура 2000, в които прилагането на мерките би било най-ефикасно и най-ефективно за постигането на положителна тенденция в състоянието на биогеографско ниво. Следователно това трябва да окаже въздействие върху критериите за подбор на действията в План за действие за опазване на китоподобните бозайници в България. За мерки, насочени към подобряване на природозащитния статус на видовете и местообитанията им, е необходимо същите да се свържат ясно с целта на Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. („с искане от държавите-членки да гарантират, че поне 30% от видовете и местообитанията, които в

момента не са в благоприятно състояние, са в тази категория или показват силна положителна тенденция, като същевременно се гарантира невлошаване на тенденциите и състоянието на всички защитени местообитания и видове до 2030 г.“.

Относно предвидените природозащитни дейности в Плана за действие за опазване на китоподобните бозайници в България и съобразяването им с мерките от НРПД за Натура 2000 следва да Плана да отрази следните препоръки:

- Действие 2.1. Подобряване потенциала за защита на включените в Приложение 2 на ЗБР видове муткур и афала - След разработването на специфичните цели за опазване на ЗЗ, предстои определянето на мерки за опазване на посочените видове, като целта е опазване и подобрява на природозащитното състояние. Дейностите, които следва да се предприемат до 2030 г. са включени в Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021-2027 г. В тази връзка при определянето на специфични режими трябва да се вземат предвид консервационните цели за опазване, които да определят режимите. Считаме за нецелесъобразно предопределянето им в плана.
- Индикаторът за изпълнението на действие 2.1 да се преформулира по следния начин: Определени специфични цели и мерки за опазване на режими за защитените зони с предмет на опазване видове китоподобни; издадени заповеди за обявяване на защитени зони по реда на чл. 12 на ЗБР, съдържащи изискуемите според ал. 2, т. 5 забрани или ограничения на дейности, противоречащи на целите за опазване на съответната защитена зона.
- Очакван ефект от изпълнението на дейност 2.1 да се преформулира по следния начин - Подобро природозащитно състояние на видовете.
- Действие 2.2. Изграждане и развитие на мрежата от морски защитени зони в нейния оптимален обхват от гледна точка опазването на китоподобните - Очакван ефект от изпълнението да се преформулира: Подобряване на знанията за трите вида китоподобни в българската част на Черно море
- Действие 3.2. Провеждане на мониторингови изследвания на видовете - Национален мониторинг е предвидено да се извършва ежегодно, съгласно одобрени от министъра на околната среда и водите методики. Ако тези методики включват описаните средства – самолетно проучване и плавателен съд, не е необходимо да се изписват тук. Ако не включват, няма как да се извърши мониторинг чрез тяхното използване преди да се предприемат действия по изменение и допълнение на методиките.
- Действие 3.6. Поставяне на отблъскващи устройства (пингъри). Мотиви и цел: Проучване ефекта от използване на отблъскващи устройства – поставяне на пингъри на различни проблемни риболовни съоръжения. Този тип проучвания са извършвани многократно, финансирани по различни програми. Необходимо е да се проследят резултатите на проектите, да се анализират и да се използват данните като мярката се преформулира. Да се предвидят действията с цел недопускане на двойно финансиране. Индикаторите също да се съобразят с горната препоръка.
- Действие 3.18. Разработване на ГИС база-данни със слоеве, имащи отношение към опазването и управлението на видовете и техните местообитания – тази мярка се припокрива и следва да се преосмисли.
- Към същата мярка в частта „базата данни следва да съдържа като минимум три групи слоеве“, в т. 3 да се добави шумовото замърсяване. Обръщаме внимание, че МОСВ не следва да е отговорна институция за разработване на ГИС бази данни.
- Действие 5.4. Времево (извън пролетно-летния сезон) и териториално ограничаване (извън зони за опазване на важни местообитания на китоподобните – ЗЗ, EBSA, IMMA) на военни учения на военноморските и военновъздушните сили да се провери дали е изпълнимо поради спецификата си.
- Действие 5.5. Осигуряване на мониторинг по време на военни учения на военноморските и военновъздушните сили. Обръщаме внимание, че действия

които са ограничени законодателно и поради това са неизпълними водят до неизпълнение или слабо частично изпълнение на Плана.

Хоризонтални препоръки:

- Всички мерки в Плана да се съобразят с Националната рамка за приоритетни действия (НРПД) за Натура 2000 за периода 2021-2027 г. като се ревизират и прецизират. Следва да се има предвид, че средствата от държавния бюджет са силно ограничени, докато за предвидените в НРПД мерки са планирани средства от европейските фондове;
- Да се ревизират Отговорна/и институция/организация/и като се съобразят с устройствените правилници на съответните ведомства и функционалните характеристики на посочените в Плана дирекции.
- Индикаторите за резултат да са насочени към измерим и доказуемо постигнат напредък/резултат.;
- Индикаторите за ефект да показват постигнатия ефект от приложената мярка, включително по отношение на подобрен природозащитен статус на видовете обект на Плана.;
- За всички бази с данни към изпълнителите на проектите/действията да се добави текста: За всяка мярка изпълнителите на проектите следва да докладват в МОСВ „Площ на природни местообитанията и местообитания на видове, върху които са приложени мерки за подобряване на състоянието им (в хектари).

Индикаторът се докладва в хектари и геореферирана база с данни, вкл. първични бази с данни от проектите. За реализираните проекти следва да се включат към изискванията в процедурите задължителни пространствени компоненти, картен материал в цифров вид, както и пространствени данни в цифров вид (ГИС). Изискванията към картния материал и пространствените данни са: картният материал да бъде в мащаб, позволяващ разчитане на детайлите, представени в съответната карта; Пространствени данни, които се представят в цифров вид - геобаза данни с метаданни или ESRI *.shp (ESRI shape file), в проекционна координатна система WGS84/UTM зона 35N и/или в официалната за страната система, при спазване на следната структура:

- геобаза/пакет от използваните изходни данни, които не са публично достъпни и/или не са в информационната система на НАТУРА 2000;
 - геобаза/пакет от данни от проведените дейности на терен - GPS трак и точки с регистрации; полеви формуляри; снимков материал;
 - геобаза/пакет от данни от крайни продукти, получени от извършените анализи и обобщения.
- По отношение на действията за мониторинг е необходимо да се прецизират и съобразят съгласно горните препоръки и методиките, одобрени от министъра на околната среда и водите. Част от действията се припокриват, вкл. тези свързани с разработване на бази данни или се различават слабо по своя характер, което е предпоставка за двойно финансиране и следва да се преосмислят или обединят.
 - В плана за действие не е посочено природозащитното състояние, в което трите вида са докладвани по реда на чл. 17 от Директивата за местообитанията. През 2019 г. страната докладва за втори път, като за разлика от първото докладване от 2013 г., когато трите вида бяха докладвани в неизвестно състояние, при второто докладване състоянието на *D. delphis* и *Ph. phocoena* бе определено на "неблагоприятно-незадоволително", а на *T. truncatus* на "неблагоприятно-лошо", като е необходимо да се допълни. Резюме на данните от двете докладвания по параметри може да бъде видяно от тук <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/?period=5&group=Mammals&country=BG®ion=MBLS>

Във връзка с гореописаното дирекция НСЗП счита, че НСБР следва да предложи на министъра на околната среда и водите да утвърди План за действие за опазване на китоподобните бозайници в България - видовете черноморска афала (*Tursiops truncatus ponticus*), черноморска морска свиня (*Phocoena phocoena relicta*) и черноморски обикновен

делфин (*Delphinus delphis ponticus*) за 2022 – 2031 г. след отразяване на направените бележки и коментари от заседанието на НСБР и внасяне на последна версия, в срок от дни.